

באתר העידן

דברי חיזוק

בענין דיבורים בשעת התפילה

גליון

286

תש"פ

העלון טעון גניזה ♦ אין לקרוא בשעת התפילה!

העלון בחסות רשת הכוללים "תפארת יוסף ובנימין" בני-ברק, פתח-תקוה ורמת בית-שמש בראשות הרה"ג נצח מהצרי שליט"א

הצלחת שלמה בן יהודית ומשפ'

באחד הימים הגיע לביתו של הגאון הצדיק, **הרב אביגדור מילר זצ"ל** אחד מתלמידיו כשהוא מבוהל ומורר בבכי: "רבי ומורי, שוד ושבר, חיי נגמרו". "מדוע?", שאל הרב. "היום בבוקר הלכתי לבדיקה בבית החולים והרופאים הודיעו לי כי התגלתה בגופי המחלה הקשה. האם יש דבר שאוכל לעשות שיחולל נס בגופי?" שאל בבהלה. הרב הסתכל בעיניו ושאל: "אני יכול לשאול אותך שאלה אחת ויחידה?", "בודאי", השיב התלמיד בהשתוקקות. "אמור נא לי בבקשה, האם בבית הכנסת בו הנך מתפלל מדברים דברי חול בשעת קריאת התורה?" האברך לא היסס והשיב מיד: "כן, אצלנו בבית הכנסת לא מקפידים בכך ומדברים הרבה בשעת קריאת התורה". "אם כן", פנה אליו הצדיק, "אין לי תרופה למכתך". התלמיד היה מזועזע לחלוטין. הוא החליט מיד כי הוא עוזב את בית הכנסת בו היה רגיל להתפלל ועבר לבית כנסת אחרת שם הקפידו שלא לדבר כלל בשעת קריאת התורה.

שמעו ותחי נפשכם... אחרי זמן קצר ביותר הוא נרפא כליל מהמחלה הקשה! הרופאים ערכו צילומים והיו המומים, לאן נעלם החולי הקשה ששכן בגופו בגודל גדול מאוד. אך זה לא הסוף. הסיפור פרש לו כנפיים והגיע לאוזניו של אברך נוסף. גם האברך הזה סבל זמן רב מהמחלה הקשה, וכששמע את המעשה הזה, שם לב כי אף בבית הכנסת שלו, מרבים לדבר ללא רסן, ולכן החליט מיד לעבור לבית כנסת אחר שאין בו כלל דיבורי חול. לא עוברים כמה שבועות וגם האברך הזה התרפא כליל מהמחלה הקשה! (עלינו לשבח) וזהו ההסבר לכך: הגאון רבי יהונתן אייבשיץ, בספרו "יערות דבש" (חלק א, דרוש ד) כתב דבר מבהיל, המלמדנו עד כמה הרסני כוחה של שיחת חולין בבית הכנסת.

שיחת חולין בבית הכנסת, כך כותב רבי יהונתן, מונעת את תפילותיו של האדם מלעלות אל השמים. וכאשר האדם מטמא את פיו בשיחת חולין בבית הכנסת, עולה הבל פיו בעב וענן עדי מעלה ומשמש כמסך חוצץ בעד תפילותיו!

מסופר שבזמנו של הרב תוס' יו"ט היו גזרות איומות ונוראות (ת"ח ות"ט) שבהן נהרגו אלפים ורבות מעם ישראל רח"ל, וכדי לדעת על מה חרי האף הגדול, עשה הרב "שאלת חלום", וענו לו מן השמים שבגלל שדיברו דיבורי חול בבית הכנסת על כן נחתיבו דבר (פי' מגפות, אסונות) ולמה? ובכן, ידוע שמידתו של הקב"ה היא מידה כנגד מידה, וכמו שהם דיברו בבית הכנסת ונהגו ביזיון בשמו של הקב"ה, אף הוא הוציא את האות ו' מהמילה "דבור" שבה נרמז שמו יתברך ונשאר "דבר" רח"ל. וכשראה הרב עד כמה חמור הדיבור בבית הכנסת ולאיה גזרות קשות הוא מביא, תיקן נוסח מיוחד של "מי שברך" לכל מי שאינו מדבר בבית הכנסת דיבורי חול (וכיום ישנם בתי כנסת שנוהגים לאומרו):

"מי שברך אבותינו, אברהם, יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את כל מי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה וקריאת התורה. הקב"ה ישמרו מכל רע וצוקה וכל נגע ומחלה, ויחולו עליו כל הברכות הכתובות בספר תורת משה רבנו וכל ספרי הנביאים והכתובים ויזכה לראות בני חיים וקיימים, ויגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים, ויעבוד את ה' אלוהיו תמיד באמת ותמים, ונאמר אמן".

הרמ"ק כותב שראשי התיבות של המילים: **שתיקה יפה בשעת התפילה** הן אותיות "שיבה", להורות שמי שזהיר בשתיקה בשעת התפילה זוכה לשיבה טובה.

המשנה ברורה מביא מה"אליהו רבה" בשם ה"כלבו": "אוי להאנשים שמשפחים בעת התפילה, כי ראינו כמה בתי כנסת נחרבו בשביל עוון זה, ויש למנות אנשים ידועים להשיגו על זה!" עכ"ל.

ובספר **"כבוד בית ה'"** הביא שסיפור איש אחד מאנטוורפן כי זכור לו בילדותו שהיה באשכנז איזה בית כנסת שנהגו בו מורא מקדש ביאה גדולה ולא דיברו שם כלל וכלל, וכשהיה נקלע לשם אדם זר והיה מדבר בתפילה היה נישא אליו השמש ואוחזו בעורפו ומוציאו החוצה. וסיפר האיש הנ"ל, שבית כנסת זה לא נחרב בשואה, ולא היה לגרמנים שום שליטה עליו ונשארו שם כל ספרי הקודש ותשמישי הקדושה ללא כל נזק.

ה"כף החיים" (אורח חיים סי' קנא, ח) פסק כי השח שיחת חולין בבית הכנסת מוטב לו שלא יבוא לבית הכנסת כלל!

בימים מיוחדים אלה כאשר צרו צעדינו מלכת ברחובותינו, ובהשקיפנו אל עבר בתי הכנסיות ובתי המדרשות, תחשכנה עינינו בראותנו אותם שוממים מבלי באי מועד. והנם נדים בראשם ומבכים מרה: במחשכים הושיבני, ונתנני שוממה. ומתוך השממה והחושך נשמעת זעקת השכינה המייללת ואומרת: שמעו כי נאנחה אני. **"בני היכן אתם? כהני היכן אתם? אהבי היכן אתם?"** (מדרש איכה) מתגעגעת אני אליכם! רוצה אני עד מאוד שתשובו אלי, כדי לעסוק בביתי בדברי תורה ותפילה. על זה היה דווה ליבנו על אלה חשכו עינינו, ועלינו להתעורר לקול הקריאה "שובו אלי!" וזאת כיצד? כבר הורונו רבותינו שיש הרבה מה לשפר וזה בודאי רצון ה' האומר לנו, קבלו על עצמכם לשמור על קדושת המקום ותתייחסו אליו כמו לבית מקדש מעט, וזה כולל שלא לדבר בתוכו דברים בטלים ובודאי שלא בזמן התפילה והלימוד, ולדאוג לניקיונו לפחות כמו שאתם דואגים לסלון ביתכם. מי יודע אלו שערים יפתחו בפנינו בזכות קבלה זו, שערי בית המקדש מעט ואולי אף שערי בית המקדש השלם במהרה בימינו אמן. (א.ב.י.)

פסק מרן ה"שולחן ערוך" (אורח חיים סי' קכד, ז), וזו לשונו: "לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפילה. ואם שח הוא חוטא, וגדול עונו מנשוא! וגוערין בו!" עכ"ל.

ויש להתבונן מדוע בחר ה"שולחן ערוך" להשתמש דווקא בביטוי זה, הלכות ממאמרו של קין לקדוש ברוך הוא, לאחר שרצח את הבל אחיו (בראשית ד, יג): "גדול עונו מנשוא".

אלא נתכוון ה"שולחן ערוך" לרמז, כי עברה זו של שיחת חולין בעת התפילה חמורה כל כך, עד שדומה היא לרציחה של ממש, שפיכות דמים ונטילת נפש!

ומהו המקור לכך? מדוע ששיחת חולין, עם כל חומרתה, תיחשב לשפיכות דמים?

את זאת ביאר ה"דרכי משה" (שם) על פי דברי האר"י הקדוש, כי **על ידי הדיבור בעת התפילה נבראים כיתות מלאכי חבלה, הממיתים את הבריות בעת הדבר, רח"ל.**

כיון שכן, ביאר ה"דרכי משה", תלה ה"שולחן ערוך" במי ששח בעת התפילה את עוון הרציחה, כיון שבשיחתו הוא גורם לבריאתם של מלאכי חבלה, הנוטלים נפש בני אדם.

במסכת בבא קמא (ס:) מובא: "תנו רבנן, **דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת, שמלאך המוות מפקיד שם כליו.**"

ושאלו המפרשים וכי חסרים לו מקומות להפקיד את כליו, ולא מצא מקום אחר אלא בית הכנסת? והשיבו כך – ש"כליו" – אלו "מלאכי חבלה" שנבראים מדיבורי חול שאדם מדבר בבית הכנסת! מפקיד הוא את כליו בבית הכנסת.

אמו הגאון הצדיק רבי שמעון גלאי:

"ראוי להתחזק בענין שמירה על קדושת בית הכנסת, וודאי שלא לדבר דיבורים בטלים בשעת התפילה – שכן הנגיף גורם שלא יוכלו להיקהל ברוב עם וצריך לחלק ציבור המתפללים לכמה מניינים".

כל העולם רועד מ'המחלה'. רק מופיע סימן כלשהו, קל ככל שיהיה, וכבר הלב פועם: מי יודע, אולי, אולי. ולהוותנו מידי יום מתגלים מקרים חדשים, גם בקרב משפחות בני תורה, ותלמידי חכמים יקרים שביקרים נופלים למשכב, ונתקפים ביסורים גדולים, ירחם האלוקים וישמור. בכנס שהתקיים בקהילת "שבט הלוי" באשדוד, דרש הרה"ג רבי אברהם אליעזר וואזנר נכדו של רבנו, בענין ריבוי הסובלים מהמחלה הידועה רח"ל, וסיפר שאמר לו סבו הגדול על אודות איזה אנשים מבני קהילתו שנתגלה אצלם המחלה הידועה. ושאל הנכד מהסבא "עד מתי נסבול מהצרות האלו?!"

ענה לו הסבא הגדול "אין אפשר לברך כאשר יש הפרעות?" וכאשר שאל אותו הנכד לאיזה הפרעות הוא מתכוון, ענה לו "כאשר האדם מדבר עם פלאפון כשאין קליטה אינו יכול לשוחח, וכמו"כ בתפילה, **אם מדברים דברים אחרים באמצע, השיחה נותקה ואינה מקובלת למעלה.** כשהמתפללים יפסיקו לדבר באמצע התפילה, תיעצר המחלה".

סיפר הגאון רבי בן ציון מוצפי:

בזמנו של **הרה"ג רבי שלמה לניאדו צוק"ל** (שימש כרב בארם צובא) היה דבר בעיר וכל יום היו מתים רבים במגפה. יום אחד פנה הרב לשמשו, שהיה ידוע כצדיק, תם וישר, עניו וצנוע, והעיקר לא שח אפילו מילה אחת של חול בבית הכנסת, וגם היה דואג שלא ידברו אחרים, ואמר לו: אני מצוה עליך ללון היום בלילה בבית הכנסת, ותסתתר בארון שמתחת לארון שמונח בו ספר התורה, ואני אמסור בידך מכתב מטעם בית הדין, ובאמצע הלילה אתה תראה שמגיעים לבית הכנסת כל מיני מזיקים שדים ובראשם יעמוד השטן הגדול והנורא ה"ס"מ, ואז בזמן שהם יעמדו על יד התיבה, מיד תצא אתה ותאמר להם שאתה בא בשליחותי ושעליהם להסתלק מהעיר תיכף ומיד!

ובשמוע השמש את בקשת רבו החל לפחד ולחשוש לחייו, והחל להתחנן לפני הרב שישלח מישהו אחר, אמר לו הרב: אני מצווה אותך, ואל תפחד כי לא יאונה לך כל רע ולא תינזק. ואחר כך ישב הרב וכתב את האגרות, וזה לשונו: אנו בית הדין כאן בארם צובא גוזרים על השטן וגונדא דיליה וכל הפמליה שלו, שיצאו כולם מהעיר ויסתלקו משם, ויולכו לכל ערי הגויים שונאי ישראל, ויעזבו אותנו לחיים טובים ולשלום. ואחר כך הוסיף לכתוב כמה פסוקים ומאמרים, וחתם שמו ושמות חברי בית הדין של אותו מקום, קפלה ונתנה ביד השמש. והשמש בחששות גדולים לקחה מיד הרב כדי למסרה ל"ס"מ, לשטן. ובערב, לאחר שעזב הקהל את בית הכנסת, סגר השמש את דלתות בית הכנסת ונכנס תחת ארון הקודש כשבידו המגילה ובליבו תפילה לבורא עולם שיצילהו מן המזיקים. והנה קרוב לחצות הלילה, התעורר השמש לקולות הדיבורים ששמע כאילו מתאספים אנשים ומשוחחים, וכך שומע כיצד אחד משוחח עם השני: "אתמול הייתי בביתו של פלוני ועשיתי לו כן וכך." ואחר כך שומע אחד אחר שמספר לחברו: "גם אני ביקרתי אצל פלוני ועשיתי לו נזק גדול" וכן השלישי, הרביעי וכו'. וכן על זה הדרך. כל אחד מעדכן את חברו מה עשה בסיכום היום, והנה מגיע "ראש השטנים" (ה"ס"מ) לבימה ושואל: "מי מת היום?" ומיד כל אחד מוסר לו את השמות ש"טיפל" בהם, ואחר כך אומר להם ה"ס"מ, עכשיו אמסור לכם תוכנית עבודה מה יש לעשות למחר, והשמש נזכר באזהרתו של הרב שעליו למסור את האגרות, לפני שיקראו את השמות שמיועדים למות למחר, אלא שהיה מפחד פחד נורא מהשדים וביקר מה"ס"מ, ואולם נזכר בהבטחתו של הרב כי לא יאונה לו כל רע, ואז החל מתפלל "ענני אלקא דמאיר ענני, ענני בזכות רבי שלמה לניאדו ענני ובשם ה' נעשה ונצליח", ופרץ את הדלת (שמתחת לבימה) ונעמד על ידה! ובראות השדים יצור אנוש ביניהם היו המומים "מה לילוד אישה בינינו"? והשמש לא איבד את עשתונותו, פתח את פיו ואמר: "איני יודע כלום, אני רק שמש בית הכנסת, הרב שלמה לניאדו ובית דינו מינו אותי שליח (וכשמוע השדים את שמו של הרב נבהלו ונזדעזעו), וכך אמר לי הרב לומר לכם, שתצאו מכאן ותלכו לערי הגויים, שונאי ישראל", ואז פנה אליו השטן ואמר לו: "אתה יכול לומר הרבה דברים אולם אני צריך לראות "מסמכים" כתובים, יש לך?" מיד הוציא השמש את האגרות ואת חתימת חברי ביה"ד ובראשם הרב שלמה לניאדו, מיד פנה אל המזיקים ואמר להם שעל כולם לצאת מהעיר לפני שהרב יחריס אותם, ואז יאבדו את כל כוחם. וכך היה שכולם עפו והסתלקו משם. בזמן שיש דבר בעולם מלאך המוות מקבל 'כלי עבודה' להזיק לאנשים מאלו שמדברים דיבור של חול בבית הכנסת!!! כאשר אדם מדבר בבית הכנסת הקב"ה מוציא את האותיות של השם שלו מהמילה "דיבור" ונשאר "דבר" רח"ל.

בספר **"שיבולי הלקט"** (סימן ח, טז) הביא מחז"ל, כי פעם הלך אחד מן התנאים וראה את אליהו הנביא ועמו גמלים רבים טעונים אף וחיימה. תמה על כך אותו תנא. עבור מי מיועד כל המשא הנורא והאיום הלזה? ואליהו הנביא שפגע בו, גילה לו את הסוד הנורא באומרו, כי זהו עונש המיועד למי שמדבר בבית הכנסת.

רבי שלמה זלמן אויערברן צ"ל מפוזנא, הגיע לפוזנא בהיותו ילד קטן, ונמנה על גולי ספרד. אנשי העיר לא ידעו אפילו מי היו אבותיו! ברם, עוד בהיותו עלם צעיר מאוד, נראו בו כשרונות גדולים, והתמדתו בלימודו היתה להפליא.

הנער גדל והבהיל את כל ראויו בחריפותו ובבקיאותו, ולא מש במשך כל היום מבית המדרש. בימים ההם כיהן רבי נפתלי כץ כאב בית דין פוזנא ורבי אליקים גץ היה אחד הדיינים. כשראה הדיין את הבחור המצוין הלה, השוקד במשך כל היום על תלמודו, חשק בו כחתן לבתו.

כיון שכאמור אף אחד לא ידע מי הם הריוני של הבחור, פנה הדיין אל הבחור המיועד בעצמו, והציע לו את השידוך. אולם רש"ז התנגד ונימוקו עימו, והיא טענתו של בן עזאי – שחשקה נפשו בתורה, וכאשר ישא אשה יהיה מוכרח ליבטל מלימודו.

רבי אליקים הבטיח לו חדר מיוחד, וארוחותיו תהינה מוכנות תמיד בלי שום טירדה, כך שתהיה לו אפשרות לעסוק בתורה כאוות נפשו, גם לאחר נישואיו. לאחר הפצרות רבות נעשה השידוך. הדיין קיים את כל הבטחותיו, רבי שלמה זלמן המשיך לשקוד על תלמודו.

והי היום ובעיר פרצה מגיפה רח"ל, ובית הדין גזרו תענית ויום תפילה, והכריזו שכל היודע אודות דבר חשוב בעיר, מחויב לבוא ולהודיע לבית דין, כדי לידע מה זה ועל מה זה, ועל מה יצא חרון אף ה'.

והנה, אחד הדברים שהגיעו לבית הדין, היה אודות רבי שלמה זלמן הנ"ל, כשאחד מתושבי העיר הודיע שבכל לילה, בהגיע שעת חצות, יוצא רש"ז מביתו, ופונה אל היער שמחוץ לעיר, וחוזר רק לאחר שעתים שלוש.

אב בית הדין והדיין החליטו לעקוב אחר תלכותיו של רש"ז (שכאמור היה חתנו של הדיין), ולבדוק מה הוא עושה לבדו ביער בשעת לילה מאוחרת שכזו. בלילה הבא הם יצאו ועקבו אחריו, וראו שהוא הולך ביער עם מנורה קטנה, ובהגיעו למקום מסוים הוא מכבה את המנורה, ומתיישב על הארץ ובוכה ומיילל על חורבן בית המקדש ב'תיקון חצות'.

הרב ואב בית הדין התקרבו למקום, והתפלאו מאוד בראותם שלמרות שרש"ז אומר את תיקון חצות לבדו, הם שומעים שם קול נוסף, לא מוכר, המצטרף לבכיה הנוראה על חורבן בית המקדש. עתה ידעו שמדובר באיש אלוקים קדוש, ומיהרו לחזור לעיר. כאשר פגשו את הגרש"ז סיפרו לו שעקבו אחריו, וביקשו שיגלה להם מי הוא זה ואי זה הוא הקול השני שנשמע אומר יחד עמו את ה'תיקון'. בתחילה סרב הגרש"ז לספר, אבל כאשר אמר לו ר' נפתלי כץ שהוא גוזר עליו בגזרת המאד דאתר לגלות זאת, אמר שהיה זה ירמיהו הנביא שהגיע לבכות יחד איתו על חורבן בית המקדש.

הרב ואב בית הדין נבהלו מאוד, ודבקו ממנו שכיון שזכה להיפגש עם ירמיהו הנביא, ושאלוהו מחר כיצד ניתן לעצור את המגיפה שפרצה בעיר. למחרת חזר הגרש"ז וסיפר שירמיהו הנביא אמר לו שכידוע ארבעים שנה לפני שנחרב בית המקדש, כבר היה צריך הבית להיחרב, אבל כיון שלא היו מדברים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, נשאר הבית עומד על תילו במשך כל אותן ארבעים שנה, וזאת למרות שבדור ההוא היו רשעים גדולים. הזכות הגדולה הזו ששמרו פיהם ולשונם בבית הכנסת, עמדה להם ביום צרה.

ברם, הוסיף ואמר ירמיהו, **בנוגע שהחלו לדבר דברים בטלים בבית הכנסת, נחרב בית המקדש, וכל הצרות של היהודים מתרחשות מפני שיחות אלו.** בשמעו את הדברים, החליט הרב העיר להכריז על כינוס כללי של כל התושבים בבית הכנסת הגדול. ויהי בעת הכינוס, עלה הרב ודרש בענין קדושת בית הכנסת ומוראו, וסיפר להם את כל המעשה הנ"ל עם הגרש"ז.

התעוררות גדולה היתה באותה שעה בבית הכנסת, ואנשי העיר קבלו על עצמם באותו מעמד שאיש לא ידבר יותר בבית הכנסת שום דיבור של חול, ובפרט כאשר התפילין בראשו. ומיד לאחר קבלה זו נעצרה המגיפה.

עלון זה יוצא להצלת הרב הגאון נצח בן תוריקה שושנה הדסה בת פרוחה שושנה מוצרי לעילוי נשמת ר' סעריה בן נחום תוריקה שושנה בת מהרי יוסף בן ר' סעריה שלום בן ר' סעריה ת.נ.צ.ב.ה.

ולהצלת רבקה בת הדסה והילדים אהוד יצחק בן הדסה והילדים מרים בת הדסה והילדים משה בן הדסה חוה בת הדסה והילדים רינה בת הדסה ברכה בת הדסה שמעון אלעזר בן הדסה שלמה דוד בן הדסה חנה מרים בת ברכה יעקב בן חנה מרים

מבצע!!!
בקניית הסטים
"להתעדן באהבתך"
ו"תוכו רצוף אהבה"
הספר החדש על המועדים - **מתנה!**
להשיג בטלפון: 052-7179954

ניתן להשיג את הספרים בשעות הערב בב"ב בטל: 052-7179954
ב"ב, שיכון ה' 052-7685844 • קריית יוסף 02-6513701 • נתניה 055-6683104
• רכסים 057-3168397 • קרית ספר 052-7612885 • נתיבות 054-8481239

להתעדן כאן בעולם הזה

בסיוע דשמיא יצא לאור הספר שימתיך לך את שולחן השבת! הספר מכליל פנינים יקרים המלוכטים ממאות ספרים, מנופים שבטב נפות את מה שערב לחיך ונחמד לאחן. משובבים בסיפורי מופת.

להשיג בחנויות המובחרות
מתוך... מתוך... מתוך...

גיליון זה הודפס ב-